

INHOUD

	Voorplaat.....	33
Bestuur	Berichten van het bestuur.....	33
Bestuur.	Excursies en mededelingen.....	34
Leeuwen, S. van	Willem Labeij exposeert "Schelpenstudies" in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam.....	35
Diverse bronnen	Malacologische agenda 2008	35
Bruggen, A.C. van	In memoriam Prof. Dr. L.B. Holthuis, 1921-2008.....	36-37
Diverse bronnen	Excursies	37
Mienis, H.K.	De land- en zoetwater mollusken van het 'Fort aan de Nekkerweg', de Beemster, Noord-Holland.....	38-40
Kronenberg, G.C.	NMV symposium en beurs 2008.....	40
Kouwenhoven, M.	Tuinieren met slakken: malacologie dicht bij huis.....	41-42
Soes, D.M.	Quagga-mossels bij Wageningen.....	42-43
Bruggen, A.C. van	Boekbespreking (A. Leiß, 2007: Achatinidae).....	43-44
Neckheim, C.M.	<i>Planorbis planorbis</i> var. <i>ecarinatus</i> WESTERLUND, 1885 bij Oud Valkeveen (Noord Holland, Nederland).....	45-46
Kouwenhoven, M.& ...Peursen, A. van	Excursie Nederlandse Malacologische Vereniging naar Den Helder op 12 mei 2007.....	46-48
Bank, R.A.	Nieuw beschreven continentale molluskensoorten.....	49
Bank, R.A.	Tijdschriftartikelen.....	50-55
Bank, R.A.	Nieuwe boeken.....	56

Voorplaat / Cover plate

Phenacolimax marcidus (GOULD, 1848) – Madeira (September 2007). Foto: Robert Reuselaars.

Berichten van het Bestuur

Messages of executive committee

NMV minisymposium "Landslakken" vanwege emeritaat van Prof. E. Gittenberger

After 40 years being the conservator mollusks of the National Museum of Natural History Naturalis, Prof. Dr. Edi Gittenberger will retire. On this occasion the NMV offers him a seminar on land mollusks, to be held on 27 September 2008. All NMV members are invited to attend this meeting.

Deze zomer zal ons lid Prof. Dr. E. Gittenberger met emeritaat gaan. Edi Gittenberger is sinds 1965 verbonden aan Naturalis, waarvan ruim 40 jaar als conservator mollusken. Daarnaast is hij sinds 1985 deeltijd hoogleraar systematische dierkunde aan de Rijksuniversiteit Leiden. Onder zijn lange reeks wetenschappelijke publicaties bevindt zich ook het boek "Landslakken in Nederland", dat veel NMV-leden zullen kennen en gebruiken. Al voordat hij biologie ging studeren werd Edi Gittenberger lid van de NMV. Dat was in 1959. Op allerlei manieren heeft hij actief bijgedragen aan de vereniging, waarbij zijn rol als hoofdredacteur van *Basteria* het meest in het oog springt. Zijn emeritaat zal daar gelukkig geen verandering in brengen.

Het bestuur van de NMV wil dit emeritaat niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Vanwege zijn grote verdiensten voor de malacologie in het algemeen en voor de NMV in het bijzonder willen wij Edi Gittenberger een minisymposium aanbieden met als thema "landslakken". Alle leden van de NMV zijn daarbij van harte welkom. Het symposium zal gehouden worden op **zaterdag 27 september** in Naturalis te Leiden. Nadere gegevens en het programma zullen in de volgende *Spirula* bekend gemaakt worden. Houdt u deze datum alvast vrij.

Vanuit zijn aanstelling aan de Universiteit zal Edi Gittenberger op vrijdag 5 september om 14.00 uur een afscheidscollege geven.

Het bestuur

Nieuwe NMV-ledenlijst

Bij dit nummer vindt u een nieuwe ledenlijst. Wij hopen dat het daardoor gemakkelijk wordt met andere leden in contact te komen. Eerder hebben wij u opgeroepen wijzigingen en aanvullingen door te geven. Wij hebben geprobeerd alle reacties zo goed mogelijk te verwerken. Mochten uw gegevens desondanks niet goed vermeld staan, wilt u dat dan doorgeven aan het secretariaat? (adres zie binnenzijde omslag).

Het bestuur

NMV-excursie naar de Noord-Hollandse Waterleidingduinen

Op **zaterdag 6 september** organiseert de NMV een excursie naar de Noord-Hollandse waterleidingduinen. De excursie staat onder leiding van Tello Neckheim, die het gebied goed kent door zijn jarenlange inventarisatiewerk. Aanvang 10.00 uur. We verzamelen op de parkeerplaats tussen Johanna's Hof en de Hoep in Castricum, aan de Zeeweg. Na een algemene uitleg over het gebied en de slakken die er te vinden zijn gaan we op pad. Er zijn meerdere bijzondere soorten te verwachten, zoals *Balea heydeni*, *Candidula intersecta*, *Ceriuella jonica*, *Helicella itala* en *Acanthinula aculeata*. Halverwege de dag is er een lunchpauze, etenswaren svp zelf meenemen.

De looproute zal tussen de vier en vijf kilometer zijn en afhankelijk van wat we tegenkomen tot ongeveer 15.00 uur duren. Als er tijd voor is kunnen we in de Hoep napraten.

Deelnemers kunnen zich aanmelden bij Bert Jansen, e-mail natura-parva@planet.nl (onder vermelding excursie duinen 6 sept) of tel. 0320 - 243 936.

Namens de excursiecommissie,
Bert Jansen

Excursies naar kwelders Schiermonnikoog en Terschelling

De Europese Habitatrictlijn geeft bescherming aan bijzondere soorten, waaronder ook drie soorten slakken die in Nederland voorkomen. Op verzoek van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voert de Stichting Anemoon een project uit om de verspreiding van deze slakkensoorten beter in kaart te brengen. Het project heeft de naam "Habslak" gekregen. Voor meer informatie zie de website van Anemoon, www.anemoon.org/anemoon/projecten, onder Habslak.

Een van de Habitatrictlijn-soorten is de Nauwe korfslak, *Vertigo angustior*. Dit is een minuscuul klein landslakje (enkele mm) met een fraai huisje. Deze soort is op veel plekken in de Hollandse duinen gevonden, maar op de Waddeneilanden is het aantal meldingen zeer beperkt: recent op Rottumeroog en Rottumerplaat, en vroeger één keer op Terschelling. Het is niet uitgesloten dat de soort ook voorkomt op de kwelders van andere Waddeneilanden. Dit jaar wordt daarom gericht gezocht op de kwelders van enkele andere waddeneilanden.

Voor ervaren leden die aan landslakken doen en voor mensen die vrijblijvend kennis willen maken met slakkenonderzoek op de kwelder organiseert de Stichting Anemoon in samenwerking met de NMV twee excursies. Tijdens deze excursies wordt uitgelegd hoe het inventariseren in zijn werk gaat en natuurlijk gaan we vooral op zoek naar de slakken. We kijken dan niet alleen naar deze soort maar ook naar de andere soorten slakken die er op de kwelder leven. De kans is groot dat we soorten tegenkomen zoals het Muizenootje (*Ovatella myosotis*), Grays kustslak (*Assiminea grayana*), Ruwe alikruik (*Littorina saxatilis*). Misschien ook wel zeenaaktslakjes zoals de Kwelderslak en de Schorreslak. Bijzondere voorkennis is niet vereist, wel belangstelling. De ervaring leert dat mensen die gewend zijn om goed naar schelpen te kijken ook vrij snel in staat zijn de verschillende soorten slakken op de kwelder te herkennen. De gegevens worden gebruikt voor het inventarisatieproject naar de Habitatrictlijn-soorten (Habslak) en voor het Atlasproject Nederlandse Mollusken (ANM). Na afloop van de excursie kunt u zelf bepalen of u met dit soort werk wilt doorgaan of niet. Voorlopige planning (data onder voorbehoud van vergunning en accommodatie):

- een dag-excursie naar Schiermonnikoog op **zondag 31 augustus 2008**.

- een weekend-excursie naar Terschelling op **3, 4 en 5 oktober 2008** (van vrijdagavond tot en met zondagmiddag).

Voor eten, huurfietsen en onderdak wordt gezorgd. Dankzij een financiële bijdrage van de Stichting Anemoon blijven de kosten voor de deelnemers zeer beperkt. Belangstellenden kunnen zich tot 10 augustus bij mij aanmelden (adres zie binnenzijde omslag). Vermeld er ook bij welke data u komt en of u wel of niet wilt blijven overnachten. Bij latere aanmelding kan geen accommodatie worden gegarandeerd.

Sylvia van Leeuwen
Regiocoördinator ANM/ Waddeneilanden

Zoölogieprijs voor slakkenonderzoeker Joris Koene

Dit jaar is de Zoölogieprijs van de Koninklijke Nederlandse Dierkundige Vereniging toegekend aan Dr. Joris M. Koene voor zijn integratieve onderzoek aan seksuele selectie en conflict in hermafrodiete dieren. Hij doet dit onderzoek vooral aan slakken. Koene is momenteel werkzaam als post-doc bij de Afdeling Dierecologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. De jury bestond uit Gert Flik (voorzitter), Frans Verstraten, Leo Beukeboom, Guus Smit, en Gerdien de Jong. De prijs is op 15 mei uitgereikt tijdens een symposium over sexueel conflict in het dierenrijk, van slak tot mens. Sexueel conflict kan ontstaan zodra er competitie voor bevruchting plaatsvindt. Zo een conflict kan belangrijke consequenties hebben voor de evolutie van, bijvoorbeeld, paringsinteracties, voortplantingsorganen, gameten, fysiologie, spermatozoïden en seminale vloeistof.

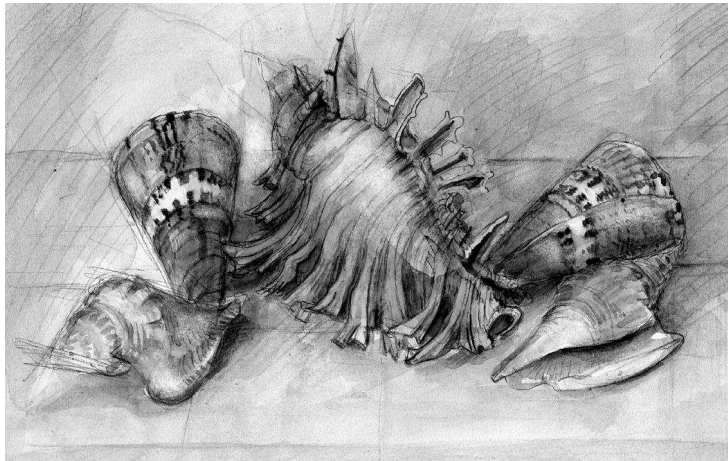
Willem Labeij exposeert "Schelpenstudies" in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam

Sylvia van Leeuwen

Tot en met 10 augustus 2008 is de expositie "Schelpenstudies" van Willem Labeij te zien in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. De expositie bestaat uit waterverven en pinhole-foto's van Willem Labeij. De kunstenaar en natuurvorser Willem Labeij (Rotterdam, 1943) woonde achtereenvolgens in Zuid-Limburg, Friesland, IJsland, Duitsland en Ierland. Daarna voer hij vijf jaar op een kustvaarder over de wereldzeeën en kwam hij in alle uithoeken van de wereld. In die periode groeide zijn belangstelling voor schelpen en legde hij een verzameling tropische schelpen aan. Momenteel woont hij in Dokkum. Zijn schelpenverzameling inspireerde hem in 2006 en 2007 voor zijn 'schelpenstudies'.

De basis vormen aquarellen, die hij ook weer benutte als achtergrond voor foto's van kleurrijke schelpen, gemaakt met een eigen fabrikaat pinholecamera (waarbij in plaats van een lens een klein gaatje gebruikt wordt). De pinhole-foto's zijn overal even (on)scherp, waardoor schelpen en achtergrond versmelten tot één geheel. De schelpenstudies van Willem Labeij worden geflankeerd door zijn natuurschetsboeken, alsmede schelpen uit zijn privé-verzameling en uit de rijke museumcollectie.

De natuurstudie van Labeij beperkt zich overigens niet tot alleen zeeschelpen, hij hield zich ook bezig met mossen, korstmossen, paddestoelen en landslakken.

Werk van Willem Labeij

Meer gegevens zijn te vinden in K. Moeliker (2008): Schelpenstudies van Willem Labeij. – Straatgras 20 (1): 2 (het museum-tijdschrift van maart 2008; zie ook <http://tinyurl.com/3ap6b8> en <http://tinyurl.com/yul65x>. Tegelijk is ook de expositie 'The fly woman and the mistake' - met papierreliëfs en video's van Amparo Sard te zien, en natuurlijk ook de permanente expositie van het museum. Voor meer informatie: Natuurhistorisch Museum Rotterdam, Westzeedijk 345 (Museumpark), 3015 AA Rotterdam, tel. 010-4364222 | info@nmr.nl | www.nmr.nl

Malacologische agenda Nederland 2008

Eindhovense Schelpenwerkgroep

5/6, 4/9, 2/10, 6/11 (20.00 uur)

bijeenkomsten in MEC, Gennepweg 145, Eindhoven

Info: Gijs Kronenberg, tel. 040-2594709 (kantooruren)

e-mail: adsl711249@telfort.nl

Malacologische contactgroep Amsterdam e.o.

27/6 (20.00 uur)

Contactavonden in het Zoölogisch Museum .

Mauritskade 57, Amsterdam

Info: Cor Karnekamp, tel. 020-6998128.

Mollusken Studiegroep Limburg

12/6, 4/9, 23/10, 4/12 (20.00 uur)

Werkavond bij verschillende leden

Info: Stef Keulen, tel. 045-4053602, e-mail: biosk@home.nl

<http://www.nhgl.nl>

Schelpenwerkgroep Delfzijl

zie ook Friese werkgroep

25/6, 30/7, 27/8, 24/9, 29/10, 26/11, 30/12

Werkavond. Info: Robert Reuselaars, tel. 0593-540203

e-mail: f2reuselaar@hetnet.nl

<http://home.hetnet.nl/~f2hreuselaar/swgd.html>

Friese Schelpenwerkgroep

4/10, 1/11, 6/12 (11.00 uur) determineren museumcollectie

4/10, 1/11, 6/12 (13.30 uur) (lezing o.d.)

17/9 (19.30) determinatieavond

Bijeenkomsten in Natuurmuseum Fryslân

Schoenmakersperk 2, Leeuwarden

Info: Wiebe Takema, tel. 0518-452099

barbara-wiebe@chello.nl

SWG Waterweg Noord

11/6 (20.00 uur)

SWG-avond, De Boshoeck, Schiedam.

Info: Michel Otten, tel. 010-5990161

e-mail: mjotten@kabelfoon.nl

<http://www.knnv.nl/waterweg-noord/strand/>

Miramar Zeemuseum

1-2/11 schelpenmarkt

Vledderweg 25, 8381 AB Vledder

Info: A. Nicola, tel. 0521-381300

post@miramar-zeemuseum.nl

www.miramar-zeemuseum.nl

Voor de bijeenkomsten graag vooraf melden!

(Vol. 9, 1945) gaat al over een nomenclatorisch/biohistorisch onderwerp, nl. de door Baster beschreven soorten. Hij droeg onze vereniging een warm hart toe en in wezen behoorde hij tot de collega's die vonden dat zo'n vakvereniging gewoon brede steun verdient. De velen in onze kringen die profiteerden van zijn fenomenale kennis betreuren zijn heengaan – dergelijke breed geïnteresseerde specialisten bestaan vandaag de dag niet meer. Het spreekt vanzelf dat Holthuis t.z.t.

uiteraard vooral in carcinologische en biohistorische vaktijdschriften uitvoerig herdacht zal worden.

Adres van de auteur:
Dr. A.C. van Bruggen
Nationaal Natuurhistorisch Museum
Postbus 9517
2300 RA Leiden
bruggen@naturalis.nnm.nl en acvanbruggen@hetnet.nl

Excursies

Op 14 en 15 juni vindt er rondom Dinant in België een excursie (gericht op land en zoetwater) plaats. Deze excursie wordt georganiseerd in samenwerking met de Belgische schelpenvereniging BVC. Naast het zoeken zal ook een bierbrouwerij (die slakken op de etiketten afbeeld) worden bezocht, uiteraard is dit een facultatief onderdeel.

We overnachten in een Formule 1 hotel in de buurt van Namen. De prijs voor een kamer (maximaal 3 personen maar dan wel erg krap) is €38 en voor het ontbijt €5, douche en toilet zijn op de gang. De reservering is te maken via internet (in Google Formule 1 Namen intikken)

Wanneer u mee wilt graag zo snel mogelijk opgeven bij Anthonie van Peursen peurs040@planet.nl.

8 juni 2008 / 6 juli 2008 / 24 augustus 2008

Excursie Molluskenstudiegroep Limburg, aanvang 10.30 uur. Deel van het genootschapsweekend, startpunt afhankelijk van overige excursies

Molluskenstudiegroep Limburg
Stef Keulen, tel 045 - 4053602
biosk@home.nl

NOVAPEX

Quarterly devoted
to Malacology

Edited by the
Société Belge de Malacologie
[Belgian Malacological Society]
Founded in 1966

B.P. 3

B-1370 Jodoigne -Belgium

Subscription (yearly)

Belgium: 35 EURO

Other countries: 50 EURO

e-mail: roland.houart@skynet.be

Internet: <http://www.sbm.be.tf>

21 juni 2008 / 22 juli 2008 / 17 augustus 2008

Slakkenexcursie: inventariseren van de uitgekozen locatie t.b.v. het Atlasproject. Geïnteresseerde leken zijn ook welkom. Het excursiedoel is pas een paar dagen van te voren bekend

Slakkenwerkgroep KNNV afdeling Bevelanden
Harry Raad, tel. 0113-381942
hjaad@hetnet.nl

FERNAND & RIKA DE DONDER

Melsbroeksestraat 21
B-1800 Peutie-Vilvoorde - BELGIUM
Tel.: +32 (0)2 253 99 54 - Fax: +32 (0)2 252 37 15
e-mail: fernand.de.donder@pandora.be
Visit our website at <http://www.dedondershells.be>

WORLDWIDE SPECIMEN SHELLS

10 Minutes from Brussels Airport. Visitors welcome.

All families from the very common to the ultra rare,
specialized in Pectinidae, Philippine shells and
European shells

*Specimen shells and books on shells, free lists on request.
Satisfaction guaranteed!*

Bram van der Bijl

Burg. van Bruggenstraat 41
NL-1165 NV Halfweg
the Netherlands
Tel.: (+31)(0)20.4977772

e-mail: nvdbijl@xs4all.nl

Free catalogue - 1000th reprints, magazines and
books about recent and fossil molluscs
List of missing items welcome - moderate prices
Xerox-copy service -postal affairs

See also:

<http://grimwade.biochem.unimelb.edu/~bgl/cat2mala.htm>